

Босва Ю.В.

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут»

Застосування тестів навчальних досягнень при викладанні іноземної мови

На сьогоднішній день тести навчальних досягнень у сфері навчання, зокрема іноземним мовам, є одним із найбільш поширених способів перевірки і оцінювання знань учнів/студентів у різних учбових закладах та на різних етапах роботи для проведення поточного, рубіжного або підсумкового контролю. Як відомо, в Україні навіть було введено Зовнішнє незалежне тестування замість традиційних вступних іспитів до вищих учбових закладів. Звичним вже стало і проходження мовних тестів з метою отримання сертифікатів на підтвердження знання іноземної мови на належному рівні. Відколи почали використовувати тести, дослідники, викладачі та студенти задаються питанням доцільності і ефективності перевірки знань за допомогою тестування. З одного боку, для успішного складання тесту необхідна активна робота самого студента, спрямована на опанування матеріалу, який перевіряється, а отже, повторення або вивчення матеріалу є необхідною умовою успішного складання тестування. З іншого боку, дуже часто підготовка до тестування перетворюється на «зубріжку» без осмислення заучуваного або запам'ятовування лише фактичного матеріалу.

Попри всю зовнішню простоту і швидкість цього методу перевірки знань студентів, викладач має бути уважним з двома суміжними, але все ж, різними за своєю суттю, поняттями – оцінка успішності студента та оцінка успішності процесу навчання (Nicks, 2000, С. 162). Перше використовується переважно під час складання підсумкових тестів по завершенню певної теми чи циклу занять. В свою чергу, оцінка успішності процесу навчання дає змогу викладачеві прослідкувати тенденції у процесі навчання та вчасно корегувати ситуацію.

Практичного застосування тести у навчанні у країнах СРСР, а в тому числі і в Україні, набули популярності в середині тридцятих років дев'ятнадцятого століття. В той час була створена спеціальна комісія, головне завдання котрої полягало у розробці стандартизованих тестів для усієї радянської школи. Однак, стрімкий розвиток тестології було зупинено постановою ЦК ВКП(б) 1936 року «О педагогических извращениях в системе Наркомпросов». Постановою було проголошено педологію, в рамках якої розвивалося тестування, лженаукою, а також те, що тести виступають протиіреччям радянській ідеології (Вербицкий, Креславская, 2012, С. 3). Цікаво, що постанова так і не було відмінена. Натомість, наразі тести набули широкого використання у різних навчальних установах як універсальний засіб контролю сформованості наукових досягнень учнів та студентів. В сфері мовного тестування теоретичні і практичні дослідження було поновлено в 60-ті роки ХХ століття, а десятиліттям пізніше активно проводяться наукові та теоретичні дослідження. У другій половині 90-х почалося масове видання збірників тестів з іноземних мов. На сьогоднішній день, існує безліч стандартизованих та локально стандартизованих тестів. У студентів також є можливість проходити тестування самостійно або в он-лайн режимі.

В 1989 році В.А. Коккотой було введено термін «лінгводидактичне тестування». Лінгводидактичним тестом називається підготовлений відповідно до певних вимог комплекс завдань, які пройшли попереднє випробування з метою визначення якісних показників і які дозволяють виявити в учасників тестування рівень їх мовної і/або комунікативної компетенції та оцінити результати тестування за заздалегідь встановленими критеріями (Коккота, 1989).

Проблему тестування у навчанні достатньою мірою висвітлили і теоретично обґрунтували у своїх наукових роботах такі науковці: Банкевич Л.В., И.А. Рапопорт, Р.П. Мильруд, Е.И. Пассова, Петращук О.П., Коккота В.А., Ніколаєва С.Ю. та інші.

Коли ми говоримо про контроль знань студентів, постає логічне питання: чому викладачі все частіше звертаються саме до тестування як способу перевірки знань студентів. Відповіддю на це питання будуть всі переваги тестів – швидкість, фронтальність, об'єктивність, простота застосування, можливість відслідкувати динаміку навчального процесу та інші. За допомогою тесту можна швидко визначити слабкі та сильні сторони кожного окремого студента, а також виділити загальні для всієї навчальної групи типові помилки. Він може слугувати показником успішності, а також визначати покращення/погіршення у навчанні, виявляти загальні або конкретні знання студентів (Hughes, 1989, С. 5).

Залежно від мети тестування, існують різні види тестів. Так, наприклад, Коккота В.А. виділяє констатуючі, діагностичні та прогностичні тести. Констатуючі тести включають тести навчальних досягнень і тести загального володіння іноземною мовою. Для перевірки сформованості граматичних навичок та умінь використовують тести навчальних досягнень, метою яких є визначення рівня навчальних досягнень студентів у процесі оволодіння іншомовною компетенцією. Такі тести складаються у точній відповідності до програми або засвоєного навчального матеріалу і використовуються для здійснення поточного, рубіжного і підсумкового контролю (Коккота, 1989; С. 4).

Ніколаєва С.Ю. розподіляє тести на тести навчальних досягнень, тести загального володіння іноземною мовою, діагностичні тести, тести на виявлення здібностей до вивчення іноземної мови. Метою тесту навчальних досягнень є визначення рівня навчальних досягнень учня в оволодінні іншомовною мовленнєвою діяльністю на певному ступені навчання. Діагностичні тести використовуються для розподілу учнів по групах за рівнем підготовки з іноземної мови. Тести на виявлення здібностей до вивчення іноземної мови спрямовані на визначення конкретних індивідуально-психологічних особливостей учня з метою забезпечення їх своєчасного коригування та розвитку, що сприятиме успішності оволодіння мовленнєвою діяльністю (Ніколаєва, 2002, С. 275).

А. Хьюгз, у свою чергу, (Hughes, 1989) наводить більш п'ять основних типів тестів залежно від їх цілеспрямованості, а саме: діагностичні (diagnostic tests), кваліфікаційні (placement tests), тести успішності (progress tests), тести навчальних досягнень (achievement tests) та тест загального володіння іноземною мовою (proficiency tests).

Діагностичні тести проводяться не тільки при первинному розподілові студентів за рівнем підготовки з іноземної мови (напр. після вступу у ВНЗ на першому занятті). Вони також можуть проводитися на першому занятті навчального року з метою порівняти результатні показники підсумкових тестів, визначити динаміку засвоєння знань студентами, а також виявити типові для всієї групи помилки з метою коригування змісту навчання у наступному семестрі. Оскільки основною метою діагностичних тестів є виявлення слабких і сильних сторін студентів, він є більш важливим для викладача, оскільки допомагає планувати подальшу роботу. Однак, важливим аспектом проведення діагностичного тесту є аналіз, оцінювання і обговорення результатів зі студентами.

Кваліфікаційні тести. Метою кваліфікаційних тестів, так само як і діагностичних, є виявлення «первинного» рівня підготовки студентів з іноземної мови. Відмінність від діагностичних тестів полягає у тому, що кваліфікаційні тести перевіряють загальні мовленнєві уміння, тоді як діагностичні частіше перевіряють окремі (наприклад виключно лексичні уміння). Крім того, перші використовують виключно для розподілу студентів по групах за рівнем знань, а другі можуть проводитися циклічно, наприклад з однією і тією ж навчальною групою на початку нового навчального року/ семестру.

Тести успішності проводяться після вивчення певної теми або циклу тем. Матеріал для тестів складається з нещодавно вивченого матеріалу, а завдання спрямовані на перевірку конкретних умінь. З одного боку, такі тести проводяться для перевірки рівня засвоєння матеріалу студентами, з іншого – допомагають студентам повторити та узагальнити вивчене. Тести успішності

мають ще одну перевагу, котра полягає у додатковій мотивації студентів до навчання. Тому доцільно проводити аналіз результативних показників, який надає змогу кожному студенту усвідомити власні сильні та слабкі сторони і тим самим мотивувати до подальшої активної роботи під час заняття.

Тести навчальних досягнень проводяться по завершенню циклу навчання, наприклад – модуля або семестру. На відміну від тестів успішності, вони мають більш формальний характер і охоплюють весь пройдений матеріал.

Тести загального володіння іноземною мовою перевіряють мовну компетенцію студента в цілому. Прикладами таких тестів є TOEFL та Cambridge First Certificate test.

А. Хьюгз виділяє «прямі» та «непрямі» види тестів (Hughes, 2003, С. 11-14). Перші спрямовані на перевірку окремих умінь студента, наприклад – аудіювання.

До прямих тестів можна віднести тест лексичний, тест граматичний, тест з читання, тест з письма, тест з аудіювання, тест з говоріння.

Серед найбільш ефективних завдань на тестування лексики є такі: дібрати синоніми/антоніми до поданих слів; вибрати правильне слово із запропонованих і заповнити ним пропуск у реченні; заповнити пропуск у реченні одним словом за логікою; описати малюнок, використовуючи надані слова; відгадати слово; розгадати кросворд; скоротити/поширити репліки діалогу; поставити слова в логічній послідовності; назвати предмети, зображені на малюнку.

Завдання для тестування граматики включають такі: вставити пропущене слово; поставити дієслово у правильній часовій формі; дібрати пропущене модальне дієслово; перефразувати речення, використовуючи запропоноване слово; утворити похідні слова; використати потрібний артикль; доповнити речення; утворити запитання до тексту/малюнку/ствердження; із заперечних речень утворити стверджувальні і навпаки тощо.

Тести з читання включають такі завдання: прочитати текст і вибрати правильну відповідь на запитання; сказати чи ствердження є вірними/невірними

відповідно до прочитаного; дати відповідь на питання; позначити факти, котрі не було зазначено у тексті; підібрати заголовок до тексту; знайти відповідності між параграфами тексту і назвами параграфів; розташувати параграфи тексту у логічній послідовності; доповнити пропуски у тексті запропонованими реченнями та інші.

Тестові завдання з письма включають наступні: перекласти речення іноземною/рідною мовою; з непоширеного речення створити поширене; скласти висловлення з поданих слів; сформулювати питання; доповнити пропуски у листі; обрати правильний переклад речення із запропонованих; замінити два речення одним.

Завдання тесту для перевірки умінь аудіювання можуть бути такими: прослухати текст і дати відповіді на питання; прослухати текст і вказати чи вірні наведені ствердження; сказати скільки людей приймало участь у полі лозі; прослухати і намалювати схему/діаграму; прослухати текст і доповнити пропуски у таблиці; прослухати і записати переваги та недоліки описаного та інші.

Непрямі тести перевіряють одне уміння студента за допомогою іншого. Завдання можуть також вимагати одразу двох і більше умінь для виконання (напр. аудіювання та говоріння). Непрямі тести перевіряють використання мовлення у реальній життєвій ситуації. А. Хьюгз при цьому наголошує на ефективності непрямих тестів, оскільки вони охоплюють мову ширше і надають можливість студентам творчо використовувати різні мовленнєві уміння для виконання завдання. Непряме тестування має багато переваг, проте найвагомим недоліком є складність аналізувати і оцінювати такі тести, оскільки не зрозуміло, за якими параметрами доцільно виставляти бали.

Застосування тестів у навчальному процесі має як переваги, так і недоліки. Автор статті вважає за доцільне використовувати діагностичні тести для виявлення здібностей; поточні тести з метою оцінки успішності навчального процесу, як спосіб узагальнення або повторення вивченого; та підсумкових тестів для виявлення рівня сформованості рецептивних

мовленнєвих умінь. В будь-якому разі, вибір типу тесту і його місце у навчальному процесі повинно визначатися цілями і завданнями на певному етапі навчання. Проте, не слід переобтяжувати навчальний процес тестовими завданнями у разі, якщо основною ціллю навчання не є підготовка до складання стандартизованого тесту загального володіння іноземною мовою.

Література:

1. Вербицкий А.А., Креславская Е.Е. Тестирование в образовании: проблемы и перспективы // Педагогика. Научно-теоретический журнал российской академии образования. – 2012. - № 8. – С. 3-13.
2. Коккота В.А. Лингво-дидактическое тестирование: науч.-теор.пособие. – М.: Высш. школа, 1989. – 127 с.
3. Ніколаєва С.Ю. Практикум з методики тестування іншомовної лексичної компетенції (на матеріалі англійської мови). – К.: ІЗМН, 1996. – 312 с.
4. Сорока С. Тестовий контроль та тестові завдання при вивченні іноземної мови // <http://conferences.neasmo.org.ua/node/209>
5. Hughes A. Testing for Language Teachers. – Cambridge: Cambridge Univ. Press, 2003. – 256 p.